

Thanatos

ISSN 2242-6280, vol.3 2/2014

© Suomalaisen Kuolemantutkimuksen Seura Ry.

https://thanatosjournal.files.wordpress.com/2014/12/laiho_yliluonnolliset1.pdf

Yliluonnolliset ilmiöt lapsen kuoleman jälkeen

Suvi Laiho

Tampereen yliopisto

Marja Kaunonen

Tampereen yliopisto

Anna Liisa Aho

Tampereen yliopisto

Abstract

During the last three decades, the interest towards paranormal phenomena amongst bereaved people has been growing in Europe and USA. Previous research results have indicated that many bereaved people experience paranormal phenomena, and post-death encountering with the deceased person has a significant healing impact on grieving people as it gives a feeling of connectedness with the deceased person. Paranormal refers to something that is against the laws of nature or our common sense. In this study the paranormal phenomena has not been defined or focused, but the parents participating to the study defined themselves, what kind of experiences they perceived paranormal after the death of a child.

The purpose of this research is to describe parents' experiences of paranormal phenomena and their effects after the death of a child. The aim of this research was to widen the knowledge of the experiences of bereaved people about paranormal phenomena. The research questions were: 1) What kind of paranormal phenomena bereaving parents have experienced after the death of their child? and 2) How did the bereaved parents experience these phenomena? The data were collected using an electronic questionnaire from bereavement organizations (KÄPY ry, Surunauha ry, HUOMA ry ja Suomen Nuoret Lesket ry) emailing lists and Internet pages, as well as from closed discussion groups (e.g. Facebook). In all, 74 mothers and three fathers answered to the questionnaire.

Parents experienced paranormal phenomena related to the parent him/herself or occurring externally after the death of a child. Phenomena related to the parents themselves included perceptions, feeling of presence, and bodily feelings related phenomena, as well as communication

with the deceased child, and spirituality related phenomena. Phenomena occurring externally included animals, objects, and nature related phenomena.

Parent described the phenomena both eased and intensified their grief. Easing of grief consisted of receiving good feeling, becoming closer to the deceased child, and changing of the parents' view of life to more positive one. Shaking of the normality and increasing of discomfort intensified parents' grief as the experience paranormal phenomena.

As conclusion, the parents experienced paranormal phenomena related to the parent self or occurring externally. Paranormal phenomena both eased and intensified parents' grief. Increasing knowledge about paranormal experiences after the death of a child helps the professionals, grieving parents as well as their closed ones to better understand these phenomena and their effects.

Tutkimuksen tausta

Erilaiset elämän muutosvaiheet, kuten kuolemantapaus perheessä, vaikuttavat yksilön ja perheen jaksamiseen ja edellyttävät surevilta ja heidän perheiltään sopeutumista ja joustamista (Åstedt-Kurki ym. 2008). Erityisesti lapsen kuolema on erityisen vaikea asia vanhemmille (Koskela 2009). Vanhemman suru lapsen kuoleman jälkeen vaikuttaa moninaisesti surevien vanhempien hyvinvointiin ja terveyteen, muun muassa lisäämällä depressiota ja enneaikaisen kuoleman riskiä (Cohen-Mansfield ym. 2013). Lisäksi suru vaikuttaa voimakkaasti yksilöön ja yhteisöön, ja kuolleen henkilön kaipaaminen on tyypillinen osa surua. Klass (1993) vertaa esseessään *Solace and Immortality* lapsen kuolemaa raajan amputaatioon – pysyvään tilaan, jonka kanssa on opittava elämään. Vanhemmat eivät kykene palaamaan takaisin siihen elämäntilanteeseen, missä he elivät ennen lapsena kuolemaa, koska nyt jotain tärkeää puuttuu. Elämän on kuitenkin mahdollista jatkua, ja side kuolleeseen lapseen säilytetään esimerkiksi muistojen ja muiden sisäisten representaatioiden, kuten kuolleen läsnäolon aistimisen kautta. (Klass 1993.) Esimerkiksi hautausmaalla vierailujen yleisyys osoittaa, että sureva haluaa jollain tavalla kokea kuolleen läheisen läsnäolon (Bachelor 2010). Menetettyään rakkaan ihmisen sureva kokee monenlaisia psyykkisiä ja emotionaalisia reaktioita. Suremiseen liittyy myös yliluonnollisia kokemuksia, kuten kuolleen henkilön läsnäolon tunteminen ja tämän äänen kuuleminen. Monet pitävät tällaisia ilmiöitä todellisina, ja he kokevat ne tärkeiksi. (Berger 1995; Wiener 1996.)

Surua ja surevien kokemuksia on tutkittu useista eri näkökulmista ja eri tieteenaloilla. Kuitenkaan surevien kokemia yliluonnollisia ilmiöitä ei ole juurikaan tutkittu, mutta niistä löytyy mainintoja useissa surututkimuksissa. Aiempien tutkimusten mukaan noin puolet läheisensä menettäneistä kokevat jonkinlaisia yliluonnollisia ilmiöitä, kuten aistivat kuolleen läheisen läsnäolon (mm. Rees 1971; Carlsson & Nilsson 2007). Yliluonnollisia ilmiöitä ja kokemuksia tutkii parapsykologia, ja aiheeseen liittyvää tutkimusta tehdään myös ainakin psykologian ja teologian puolella liittyen surevien ihmisten kokemuksiin.

Yliluonnollisella ilmiöllä (engl. *paranormal/supernatural/supranatural phenomenon*) tarkoitetaan jotain normaalista poikkeavaa ilmiötä, jota ei voida selittää luonnontieteen tai terveen järjen keinoin (Kari 2000; Aarnio 2007; Kielitoimiston sanakirja 2013). Tässä tutkimuksessa yliluonnollista ilmiötä ei etukäteen määriteltä tai rajattu, vaan tutkimukseen osallistuvat vanhemmat määrittivät itse, millaisia kokemuksia he pitivät yliluonnollisina lapsen kuoleman jälkeen. Aiemmissa tutkimuksissa vastaaviin läheisen kuoleman jälkeisiin ilmiöihin viitataan muun muassa kokemuksena kuolleen läsnäolosta (mm. Keen ym. 2013) tai hallusinaationa (mm. Rees 1971, Carlsson & Nilsson 2007), johon sisältyvät esimerkiksi kuolleen läheisen näkeminen.

Steffen ja Coyle (2012) tutkivat kuolleen läheisyyden aistimista, ja heidän mukaansa aiheita ole juurikaan lähestytty surututkimuksessa siksi, koska se ei sovi länsimaisen tieteen ajatukseen todellisuudesta. Varhaisimpia surevien kokemuksiin yliluonnollisiin ilmiöihin liittyvän tutkimuksen teki W. Dewi Rees (1971), joka puhui tutkimuksessaan leskien kokemista hallusinaatioista ja illuusioista, jotka liittyivät kuolleen puolison näkemiseen. Rees (1971) toteaa tällaisten hallusinaatioiden olevan normaaleja ja hyödyllisiä leskeydessä.

Psykologian tutkimuksissa on todettu, että surevat kokevat yliluonnollisia ilmiöitä, kuten kuulevat kuolleen läheisensä äänen, ja että tällaisten ilmiöiden kokeminen on yleistä ja voi helpottaa yksilön tekemää surutyötä ja eheytymistä rakkaan poismenon jälkeen (mm. Berger 1995). Berger (1995) totesi tutkimuksessaan, että yliluonnollisten ilmiöiden kokeminen ja niihin uskomisen voivat auttaa surevaa rakentamaan elämänsä uudelleen. Tällaisten kokemusten ymmärtämisestä on hyötyä myös esimerkiksi hoitotyössä, jossa henkilökunta kohtaa jatkuvasti surevia ihmisiä, kuten kuolleen potilaan omaisia. Myös Bachelorin (2007) mukaan ihmiset kokevat surutyönsä alussa tärkeäksi kuolleen läheisensä läsnäolon tunteen vieraillessaan tämän haudalla. Läsnäolon kokeminen liittyy surevan pyrkimykseen irtautua hänelle tärkeästä ihmissuhteesta, joka on päättynyt toisen kuolemaan.

Aikaisempaa tutkimusta nimenomaan lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien kokemista yliluonnollisista ilmiöistä ja näiden kokemusten merkityksestä sureville vanhemmalle ei ole juurikaan tehty. Kuitenkin Wienerin ja kollegojen (1996) tutkimuksessa vanhemmat, joiden lapsi oli kuollut sairauteen, kertoivat 'mielikuvia herättävistä kokemuksista' (engl. evocative experiences), joita heillä oli ollut lapsen kuoleman jälkeen. Vanhemmat kertoivat nähneensä myös hyvin eläväisiä unia, joissa he sekä näkivät että kuulivat kuolleen lapsensa, sekä aistivat voimakkaasti kuolleen lapsen läsnäolon. Tutkijoiden mukaan hoitohenkilökunta voisi auttaa surevia vanhempia rakentamaan uudenlaisen suhteen kuolleeseen lapseensa käyttäen hyväksi tämänkaltaisia näkyjä ja unia, mikäli niistä ja niiden aiheuttamista merkityksistä tiedetään lisää. (Wiener, Aikin, Gibbons & Hirschfeld 1996.) Tästä syystä tarvitaan lisää aihealueeseen liittyvää tutkimustietoa.

Koskela (2009) totesi tutkimuksessaan lapsen kuolemaan liittyvien unien sekä yliluonnollisten ilmiöiden toimivan vanhempien apuna ja lohdutuksena lapsen kuoleman hyväksymisessä. Unien näkemisellä ja yliluonnollisten ilmiöiden kokemisella koettiin olevan myönteinen vaikutus vanhemman toipumiseen, ja ne loivat heille tunteen siitä, ettei heidän lapsensa ollut kuollut sattumanvaraisesti, vaan sillä oli jokin merkitys.

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata vanhempien kokemia yliluonnollisia ilmiöitä ja niiden seurauksia lapsen kuoleman jälkeen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa vanhempien kokemista yliluonnollisista ilmiöistä lapsen kuoleman jälkeen. Tutkimuskysymykset olivat:

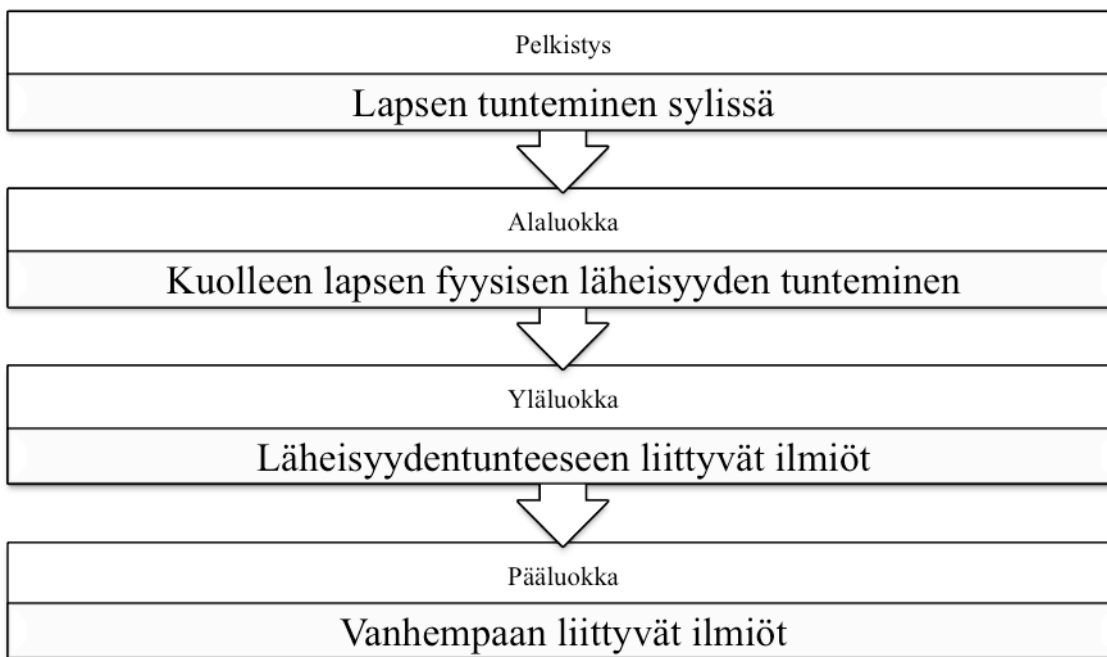
- 1) Millaisia yliluonnollisia ilmiöitä vanhemmat kokevat lapsen kuoleman jälkeen?
- 2) Millaisina vanhemmat nämä yliluonnolliset ilmiöt kokevat?

Aineiston keruu ja analyysi

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella (e-lomake) eri surujärjestöjen (KÄPY ry, Surunauha ry, HUOMA ry ja Suomen Nuoret Lesket ry) jäsen sähköpostituslistan ja internetsivujen kautta sekä internetin suljetuilta keskustelupalstoilta (esim. Facebook). Kyselylomake koostui vanhempiin ja kuolleeseen lapseen liittyvistä taustatietoja kartoittavista kysymyksistä sekä kahdesta avoimesta kysymyksestä. Taustatietoina vanhemmalta kysyttiin hänen sukupuoltaan, ikää, koulutusta, työssä käymistä, siviilisäätystä, uskontokuntaa sekä koettua terveydentilaa. Kuolleeseen lapseen kohdistuvissa taustatiedoissa pyydettiin kertomaan kuolleen lapsen sukupuoli, kuolinikä, kuolemasta kulunut aika sekä kuinka kauan aikaisemmin vanhempi sai tietää, että lapsi saattaa kuolla ja mikä oli lapsen kuolinsyy. Avoimissa kysymyksissä vanhempien pyydettiin kuvailemaan yksityiskohtaisesti lapsen kuoleman jälkeen kokemiensa yliluonnollisia

ilmiötä sekä sitä, minkälaisena he nämä ilmiöt kokivat. Tähän tutkimukseen valittu aineisto kertyi elokuun 2013 ja toukokuun 2014 välisenä aikana.

Tutkimusaineisto analysoitiin käyttäen induktiivista sisällönanalyysia, jossa keskeistä on tunnistaa aineistosta ne väittämät, jotka kertovat jotain oleellista tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007). Tässä tutkimuksessa aineiston analyysia ohjasivat tutkimuksen tarkoitus sekä tutkimuskysymykset. Tutkimusaineisto luettiin ensin huolellisesti useaan kertaan ja siitä poimittiin erikseen kumpaankin tutkimuskysymykseen vastaavat ilmaukset. Alkuperäisilmaukset koottiin taulukkoon ja pelkistettiin, minkä jälkeen samankaltaiset pelkistykset ryhmiteltiin samankaltaisuuden mukaan luokkiin ja nämä alaluokat nimettiin sisältöä kuvaavasti. Samankaltaiset alaluokat jaettiin edelleen käsitteellistämisen kautta yläluokkiin, ja yläluokat edelleen jaettiin niitä yhdistäviin pääluokkiin. Esimerkki aineiston pelkistyksestä on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Esimerkki aineiston pelkistyksestä

Vanhempien kokemista ylikuonnollisista ilmiöistä lapsen kuoleman jälkeen muodostui yhteensä 145 pelkistystä, 25 alaluokkaa, kahdeksan yläluokkaa ja kaksi pääluokkaa (Taulukko 3). Ylikuonnollisten ilmiöiden seurauksista muodostui yhteensä 233 pelkistystä, jotka ryhmiteltiin 14 alaluokkaan, viiteen yläluokkaan ja kahteen pääluokkaan (Taulukko 4).

Tutkimukseen osallistujat

Vanhempien taustatiedot on esitetty taulukossa 1. Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista 96 % oli naisia ja noin puolet oli iältään 40–54-vuotiaita. Yli neljäsosalla vanhemmista oli akateeminen tutkinto ja 42% joko ammattikorkeakoulututkinto tai opistoasteen ammatillinen tutkinto. Yli puolet vanhemmista kävi kokopäivätyössä. Vastaushetkellä vanhemmista 61% eli avioliitossa ja heistä 62% kuului luterilaiseen uskontokuntaan. Vanhemmista yli puolet koki terveydentilansa joko melko huonoksi (51%) tai erittäin huonoksi (13%).

Kuolleisiin lapsiin liittyvät taustatiedot on esitetty taulukossa 2. Lapsista 62% oli poikia tai miehiä. Lasten kuolinikä vaihteli 17 raskausviikosta 40 vuoteen, ja vastaushetkellä lapsen kuolemasta kulunut aika vaihteli välillä yksi kuukausi–22 vuotta. Suurin osa lapsista (68%) oli kuollut ilman vanhemman saamaa ennakkovaroitusta. Yleisimmät kuolinsyyt olivat sairaus (29%), lapsen itsemurha (23%) ja joko tapaturma/onnettomuus (14%) tai muu kuolinsyy (14%), kuten myrkytys tai keskosuudesta johtuvat ongelmat.

Tähän tutkimukseen osallistuneista vanhemmista 47 prosentilla oli joko ammattikorkeakoulu- tai akateeminen tutkinto, joten he olivat varsin korkeasti koulutettuja verrattuna siihen, että . Suomen virallisen tilaston (2012) mukaan yli 15-vuotiaista suomalaisista vain 18,5 % oli vähintään alempi korkeakoulututkinto. Tutkimukseen osallistuvista vanhemmista 81% kuului luterilaiseen uskontokuntaan, mikä vastaa melko hyvin Suomen väestöä, josta evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului 75,3% vuonna 2013 (SVT 2013).

Taulukko 1. Vanhempiin liittyvät taustatiedot

TAUSTATIETO	n	%
Sukupuoli		
Mies	3	4
Nainen	74	96
Ikä		
25-39	21	28
40-54	44	51
55 ja yli	12	21
Peruskoulutus		
Ei ammatillista koulutusta	3	4
Ammatti- tai muita kursseja	12	16
Koulutason/toisen asteen ammatillinen tutkinto	16	1
Opistoasteen ammatillinen tutkinto	16	21
AMK-tutkinto	10	21
Akateeminen tutkinto	20	26
Työssäkäyminen		
Kokopäivätyössä*	40	52
Osapäivätyössä*	7	9
Työttömänä / lomautettuna	4	5
Työkyvyttömyyseläkkeellä	6	8
Sairaslomalla	4	5
Koti-isä / kotiäiti	7	9
Opiskelija / koululainen	3	4
Muu	6	8
Siviilisäätty		
Avoliitto	47	61
Avoliitto	13	17
Naimaton / ei parisuhdetta	3	4
Eronnut / asumuserossa	13	17
Leski	1	1
Uskontokunta		
Luterilainen	62	81
Ortodoksinen	1	1
Muu kristill. yhteisö	3	2
Ei kuulu mihinkään uskonnoll. yhteisöön	12	16
Koettu terveydentila		
Erittäin hyvä	2	3
Melko hyvä	8	10
Tyydyttävä	18	23
Melko huono	39	51
Erittäin huono	10	13

Taulukko 2. Kuolleeseen lapseen liittyvät taustatiedot

TAUSTATIETO	n	%
Lapsen sukupuoli		
Mies/poika	48	62
Nainen/tyttö	29	38
Lapsen kuolinikä		
Raskausviikot 17-41	14	18
0 vrk -11 kk	14	18
1-10 vuotta	10	13
11-20 vuotta	18	23
21-40 vuotta	21	27
Kuolemasta kulunut aika		
1-11 kk	16	21
1-10 vuotta	53	70
11-22 vuotta	7	9
Kuinka paljon aikaisemmin sait tietää, että lapsi saattaa kuolla		
Ei ennakkovaroitusta	52	68
Muutama tunti	3	4
Muutama päivä	3	4
Viikko	5	6
Muutama viikko	3	4
Muutama kuukausi	4	5
Yli puoli vuotta	7	9
Lapsen kuolinsyy		
Sairaus	22	29
Tapaturma/onnettomuus	11	14
Kätkytkuolema	3	4
Kohtukuolema	10	13
Itsemurha	18	23
Henkirikos	2	3
Muu	11	14

Tulokset

Vanhempien kokemat yliluonnolliset ilmiöt lapsen kuoleman jälkeen

Vanhempien kokemat yliluonnolliset ilmiöt jaettiin vanhempaan liittyviin ilmiöihin sekä vanhemman ulkopuolella ilmeneviin ilmiöihin (Taulukko 3).

Taulukko 3. Vanhempien kokemat yliluonnolliset ilmiöt lapsen kuoleman jälkeen

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Äänien kuuleminen		Vanhempaan liittyvät ilmiöt
Kosketusten tunteminen		
Tuulahdusten tunteminen	Aistimukseen liittyvät ilmiöt	
Kuolleen lapsen näkeminen		
Epätavallisten ilmiöiden näkeminen		
Tuoksujen tunteminen		
Kuolleen lapsen läsnäolon aistiminen	Läheisydentunteeseen liittyvät ilmiöt	
Kuolleen lapsen fyysisen läheisyyden tunteminen		
Olon raskaaksi tunteminen		
Olon hyväksi tunteminen	Kehon tuntemukseen liittyvät ilmiöt	
Kylmyyden tunteminen		
Energioiden tunteminen		
Kuolleen lapsen kanssa kommunikointi	Kuolleen lapsen kanssa yhteydenpitoon liittyvät ilmiöt	
Kuolleelta lapselta viestin saaminen		
Hengellisen kirjoituksen tuottaminen	Hengellisyteen liittyvät ilmiöt	
Virren muuttuminen yliluonnolliseksi		
Enkelin näkeminen		
Lintujen epätavallinen käyttäytyminen		Vanhemman ulkopuolella ilmenevät ilmiöt
Koiran epätavallinen käyttäytyminen	Eläimiin liittyvät ilmiöt	
Hyönteisten epätavallinen käyttäytyminen		
Kynttilän epätavallinen palaminen		
Sähkölaitteiden epätavallinen toiminta	Esineisiin liittyvät ilmiöt	
Esineiden epätavallinen toiminta ja vertauskuvana toimiminen		
Höyhenten ilmaantuminen	Luontoon liittyvät ilmiöt	
Luonnonilmiöiden poikkeava ilmaantuminen		

Vanhempaan liittyvät ilmiöt

Vanhempaan liittyvät ilmiöt jakautui aistimuksiin, läheisyydentunteeseen, kehon tuntemuksiin, yhteydenpitoon kuolleen lapsen kanssa ja hengellisyyteen liittyviin ilmiöihin (Taulukko 3).

Aistimukseen liittyviä yliluonnollisia ilmiöitä olivat erilaisten äänien kuuleminen, kuten askelten, koputuksen ja lelujen siirtelystä aiheutuvia ääniä. Vanhemmat kokivat heränneensä lapsen puheen, seinästä kuuluvan koputuksen tai oudon surinan kuulemiseen. Aistimukseen liittyviä ilmiöitä olivat myös erilaisten kosketusten tunteminen, kuten höyhänen kosketuksen, hipaisuja ja otteen tunteen käsivarrellaan. Lisäksi vanhemmat kokivat jalanpohjan kutitusta tai tunteen siitä kuin joku halaisi heitä. Vanhemmat myös heräsivät siihen tunteeseen, että joku ravistelisi heitä. Tuulahduksien tuntemiseen kuului kylmien ilmavirtojen, kylmän henkäyksen ja tuulen puhalluksen tunteminen sekä lämpimän ja pehmeän puhalluksen ja tuulenvireen tunteminen kasvoilla.

...seuraavana aamuna herättyäni tunsin käsivarsillani hentoa lämmintä ilmaa, pehmeämpää kuin puhallus. Ilma hyväili ihoa, leikitteli käsivarsillani, ymmärsin heti, että hän oli siinä. (V30)

Aistimukseen liittyviin ilmiöihin sisältyi myös kuolleen lapsen sekä epätavallisten ilmiöiden, kuten henkien, liikkuvien varjojen ja kirkkaan valonvälähdyksen näkeminen. Kuollut lapsi nähtiin joko unessa tai hereillä ollessa. Lapsi nähtiin yksin tai muiden kuolleiden seurassa, seisomassa jossain lähistöllä, kurkistamassa sisaruksen vaunuihin tai kulkemassa kotona. Lapsi saattoi näyttää omalta itseltään tai esimerkiksi soikealta pilveltä.

Aistimukseen liittyviin ilmiöihin sisältyi myös erilaisten tuoksujen tunteminen, kuten meren tai merilevän tuoksun tunteminen kaukana merestä sekä kuolleen lapsen tai tämän kodin ominaistuoksun tunteminen yllättäen jossain yllättävässä paikassa ja omassa kodissaan.

Läheisyydentunteeseen liittyviin ilmiöihin sisältyi kuolleen lapsen läsnäolon aistiminen sekä kuolleen lapsen fyysisen läsnäolon tunteminen. Vanhemmat aistivat lapsen läsnäolon sekä hereillä ollessaan että unessa. Lapsen läsnäolo aistittiin leijumassa vanhemman yläpuolella ja kuljeskelemassa kotona tai läsnäoloon viittasi lapsen katseen tunteminen. Lapsen läsnäolo aistittiin myös koiranpennussa. Vanhemmat kuvasivat myös heräävänsä jonkun läsnäolon tunteeseen.

Kehon tuntemukseen liittyvät ilmiöt sisälsivät olon raskaaksi ja hyväksi tuntemisen sekä kylmyyden ja energioiden tuntemisen. Vanhemmat kokivat kehonsa liian raskaaksi paikaksi mielelleen ja siksi he kokivat mielensä irtautuvan kehostaan. Olon hyväksi tuntemiseen liittyi kipujen katoaminen pysyvästi, erityisen hyvän olon tunteminen, turvallisessa ja rakastavassa sylissä olemisen tunteminen sekä yliluonnollisen rauhan tunne. Vanhemmat kokivat luihinsa asti tunkevan kylmyyden sekä kylmän aallon kulkemisen kehonsa läpi. Energioiden tuntemiseen sisältyi henkiolennon parantavan voiman tunteminen, viileän energian virtaaminen vanhemman kehon läpi, kirkkaan valon tunteminen vanhemman ympärillä sekä sähköisyyden tunteminen vanhemman käsissä.

Kuolleen lapsen kanssa yhteydenpitoa kuvattiin kuolleen lapsen kanssa kommunikoimisena ja kuolleelta lapselta viestin saamisena. Vanhemmat kokivat lapsen puhuttelevan heitä suoraan, kuten käyvän kiittämässä heitä kotona. Lapsen kanssa keskusteltiin myös telepaattisesti. Viestin saaminen lapselta tapahtui sisarusten tai meedion kautta.

Hengellisyyteen liittyvinä ilmiöinä ilmeni hengellisen kirjoituksen tuottamista ja virren ylimaalliseksi muuttumista. Vanhemmat näkivät myös enkeleitä. Eräs vanhempi kertoo enkelilapsen vierailusta:

Kerran katsoessani kahta lapsiani [sic] kaulakkain päiväunilla, oli ensimmäinen kokemukseni, että näin meidän vauvan enkelin siivin istumassa sohvaa kanteella heidän kanssa jalkojaan potkien ja hymyillen. (V47)

Vanhemman ulkopuolella ilmenevät ilmiöt

Vanhemman ulkopuolella ilmenevät ilmiöt muodostui eläimiin, esineisiin ja luontoon liittyvistä ilmiöistä (Taulukko 3).

Eläimiin liittyvinä ilmiöinä vanhemmat kokivat lintujen epätavallisen käyttäytymisen, kuten linnun poikkeavan ääntelyn kuulemisen ja varpusen lentelyn pelottomana ympäri huonetta vanhemman ollessa läsnä ja jonkin pienen linnun lentelyn vanhemman ympärillä pihamaalla. Koiran epätavallinen käyttäytyminen ilmeni esimerkiksi niin, että koira haukkui ikään kuin huoneessa olisi ollut joku paikalla. Hyönteisen epätavalliseen käyttäytymiseen kuului samanlaisen hämähäkin toistuva ilmaantuminen lähelle ja perhosen lentely vanhemman ympärillä. Vanhemmat kokivat tällaisten yksittäisten, lähellään viihtyvien lintujen tai muden eläinten olevan heidän kuollut lapsensa, joka kävi tervehtimässä.

Sisälle lensi kaunis perhonen, se kierteli minun ympärillä, sitten koiran ympärillä. Tuli seuraavanakin päivänä ja teki samat kuviot. Ystäväni sanoi, että lapseni sielu kävi moikkaamassa. (V22)

Istuimme olohuoneessa ja muistelimme poikaamme uurnan ollessa olohuoneen pöydällä. Yhtäkkiä ikkunasta lensi sisään varpunen, joka suunnisti suoraan luoksemme olohuoneeseen. Lintu ei ollut laisinkaan peloissaan, vaan rauhallisesti ja määrätietoisesti kiersi olohuoneen ympäri, pysähtyi hetkeksi lukuisten poikaamme esittävien valokuvien eteen ja kävi lopulta peilin edessä ihmettelemässä omaa kuvaansa. (V29)

Luontoon liittyvät ilmiöt muodostuivat höyhenten ja luonnonilmiöiden poikkeavasta ilmaantumisesta. Vanhemmat kuvasivat yksittäisten tai useiden höyhenten ilmaantumista tiettyihin pakkoihin tai tietyllä hetkellä. Poikkeaviin luonnonilmiöihin kuului muun muassa sateenkaaren päättymisen ruumishuoneelle silloin, kun vanhemmat olivat hakemassa lapsensa ruumista. Lisäksi siihen sisältyi sumun laskeutuminen yllättäen keskellä kirkasta yötä sekä erilaisten muotojen, kuten lapsen kasvojen tai delfiinin, muodostuminen pilvistä.

Esineisiin liittyviin ilmiöihin kuului kynttilän epätavallinen palaminen, sähkölaitteiden epätavallinen sekä esineiden epätavallinen toiminta ja vertauskuvana toimiminen. Vanhemmat kuvasivat kynttilän sammuvan tietyllä hetkellä tai liekin palavan vaakatasossa, vaikka mitään ilmavirtaa ei tuntunut. Sähkölaitteet käynnistyivät tai menivät pois päältä itseksään, hehkulamput rikkoutuivat toistuvasti, televisiokanavat vaihtuivat itseksään ja sähkölelut käynnistyivät. Myös tietokone antoi virheilmoituksia ja kännykkä toimi oudosti. Eräs vanhempi kirjoitti:

Kuuntelin ekoina viikkoina yhä uudelleen ja uudelleen Sian My Love kappaletta. Se kappale oli koskettanut lastani [...] iPhoneni alkoi jumittaa aina sen kappaleen kodalla. [...] Joskus kappale pysähtyi ilman virhettä, täydet kentät laitteessa, se vain pysähtyi. Muutamaan otteeseen kohtaan, jossa laulettiin: I'm with you. (V22)

Vanhempien kokemukset yliluonnollisista ilmiöistä

Vanhemmat kokivat yliluonnollisten ilmiöiden aiheuttavan sekä surun helpottumista että sen voimistumista (Taulukko 4).

Taulukko 4. Vanhempien kokemukset yliluonnollisista ilmiöistä

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Ilmiön voimaannuttavana kokeminen		Surun helpottuminen
Ilmiön myönteisenä kokeminen	Hyvänolon saaminen	
Ilmiön normaalina kokeminen Vanhempien lähentyminen		
Lapselta viestin saaminen		
Kuolleen lapsen ja vanhemman välisen yhteyden lujittuminen Perheenjäsenen suojeleminen	Kuolleen lapsen kanssa lähentyminen	
Jälleennäkemiseen ja kuolemanjälkeiseen elämään uskomisen vahvistuminen		
Ilmiön konkreettisesti vanhemman elämään vaikuttaminen Hengellisyyden herääminen ja voimistuminen	Elämäkatsomuksen muuttuminen myönteisemmäksi	
Ilmiön outona kokeminen Ilmiön järkeistäminen	Normaaliuden järkkyminen	Surun voimistuminen
Ikävän kasvaminen		
Ilmiön epämiellyttävänä kokeminen	Epämukavuuden lisääntyminen	

Surun helpottuminen

Surun helpottumiseen liittyi hyvänolon saaminen, kuolleen lapsen kanssa lähentyminen ja elämäkatsomuksen muuttuminen myönteisemmäksi. Hyvänolon saamiseen liittyi yliluonnollisen ilmiön kokeminen voimaannuttavana, myönteisenä ja normaalina sekä vanhempia lähentävänä. Ilmiöt auttoivat vanhempia selviämään vaikeista päivistä ja he saivat niiden kautta varmuutta jatkaa elämää ja huolehtia muista lapsistaan. Ilmiöt koettiin lohduttaviksi ja hyvää voimaa sekä rakkautta antaviksi. Vanhemmat kuvasivat ilmiöt rauhoittavina, hyvinä ja lämpiminä. Ilmiöt saivat heidät myös tuntemaan voimakasta kiitollisuutta joko lapsen kuolleen lapsen kanssa viettämästään ajasta tai lapsen jälleennäkemisestä.

Kokemus oli ihana ja lohduttava. Koin, kuinka taivaasta olisi saavista kaadettu ylleni lohtua. (V13)

Nämä ilmiöt olivat todella lohduttavia. Tajusin, ettei elämä pääty kuolemaan, vaan vaihtuu paikkaan parempaan.

Uskon, että jälleennäkeminen kuoleman jälkeen on olemassa. (V79)

Ilmiön normaalina kokemiseen liittyi vanhempien ymmärrys ilmiöstä suruun kuuluvana asiana, sekä ilmiön kokeminen asiaankuuluvaksi, luonnolliseksi ja todentuntuiseksi.

Koin tilanteen hyvin luonnollisena. Ajattelen, että hän näin hyvästeli minut. (V114)

Vanhemmat kokivat saavansa hyvää oloa myös vanhempien lähentymisen seurauksena, mikä tapahtui vanhempien välisen yhteyden lisääntymisen sekä yhteisen ilon kokemisen kautta.

Yliluonnollisen ilmiön seurauksena kuolleen lapsen kanssa lähentymiseen liittyi lapselta viestin saaminen, kuolleen lapsen ja vanhemman välisen yhteyden lujittuminen, perheenjäsenten suojeleminen sekä jälleennäkemiseen ja kuolemanjälkeiseen elämään uskomisen vahvistuminen (Taulukko 4).

Vanhemmat kokivat, että lapsi tuli tervehtimään ja tuomaan heille viestin kuoleman tuolta puolen. Yliluonnollisen ilmiön koettiin olevan merkki yhteyden säilymisestä kuolleeseen lapseen vielä kuoleman jälkeenkin ja sen myötä vanhemmat saivat varmistuksen lapsen olemassaolon jatkumisesta jossain toisessa paikassa.

Ilmiöt ovat lohduttavia ja tuovat lapsen tavallaan konkreettisesti lähelle. Olen oppinut ymmärtämään, että kuolema ei ole lyijyseinä vaan ohut verho, jonka läpi tunteet kulkevat. (V104)

Kuolleen lapsen koettiin myös suojelevan elossa olevia sisarusiaan ja muita läheisiä. Ilmiöt loivat vanhemmille tunteen kannateltavana olemisesta.

Yliluonnollinen ilmiö muutti vanhemman elämäkatsomusta vaikuttamalla konkreettisesti vanhemman elämään sekä hengellisyyden heräämisen ja voimistumisen kautta. Vanhemmat kokivat ilmiöiden vaikuttaneen heihin hyvin voimakkaasti, kuvittaneen heidän suruaan sekä luoneen heille uudenlaisen kuvan ihmisyydestä. Lisäksi yliluonnolliset ilmiöt muutti vanhempien tapaa katsoa maailmaa.

Kaikki nämä kokemukset ovat vahvistaneet minua ja luoneet uudenlaisen näkemyksen ihmisyydestä. Katselen maailmaa ja sen ilmiöitä rakkauden silmälasien takaa nyt, vaikka suru on läsnä. (V54)

Vanhempien usko Jumalaan heräsi tai vahvistui, ja yliluonnolliset ilmiöt koettiin merkinä Jumalan huolenpidosta, henkilökohtaisesta puhuttelusta ja Jeesuksen läsnäolosta. Kuolleen lapsen kohtaamista pidettiin myös tarkoituksenmukaisena.

Koin, että aika oli kypsä sille, että saimme nähdä poikamme ja sen että heillä oli kaikki hyvin. [...] Minulla on ollut helpompaa olla tapahtumien jälkeen ja saan pojat enkelipalloina valokuviin aina kun pyydän. (V89)

Surun voimistuminen

Vanhemmat kokivat yliluonnolliset ilmiöt surua voimistaviksi, mikä sisälsi normaaliuden järkkymistä ja epämukavuuden lisääntymisestä niiden myötä. Normaaliuden järkkymiseen liittyi ilmiöiden outona kokeminen ja ilmiöiden järjeistäminen. Vanhemmat kokivat ilmiöiden olevan outoja, kuten vaikeasti selitettäviä, yllättäviä, hämmentäviä ja yliluonnollisia. Kohtaamista kuolleen lapsen kanssa pidettiin erilaisena kuin elävien kanssa, eivätkä vanhemmat tieneet, mitä heidän olisi pitänyt ilmiöistä ajatella. Vanhemmat pyrkivät järjeistämään yliluonnollista ilmiötä liittämällä kokemukset väsymyksen tunteeseen tai vilkkaaseen mielikuvitukseen. Vanhemmat epäilivät myös ilmiöiden johtuneen hyvästä sattumasta.

[...] en oikein tiennyt mitä ajatella näistä kokemuksista, mielessäni oli pieni skeptikko koko ajan kuiskuttelemassa 'sattumasta'. (V22)

Epämukavuuden lisääntymiseen liittyi vanhempien ikävän kasvaminen ja epämukavuuden lisääntyminen. Ikävän kasvamiseen liittyi ilmiön herättämä kaipaus saada lapsi takaisin elämään sekä toive ilmiön toistumisesta. Vanhemmat kokivat olonsa tyhjäksi ilmiöiden loputtua, vaikka toisaalta he kokivat myös yksinäisyyttä kokiessaan jotain, mitä muut eivät olleet kokeneet. Vanhemmat olivat myös huolissaan kuolleen lapsensa vuoksi, mikäli tämä oli näyttäytynyt heille ilmiössä surullisena tai tuskaisena.

Vaikea kuvata tunteita kun omalla tavalla antavat lohtua ja voimia tämän ei enää [sic] niin mukavan elämän kestämiseen kun saa merkkejä omalta lapselta että on läsnä mutta kun ei voi halata ei antaa suukkoa ei kosketa masentaa sitten taas aikaajoin [sic] aivan hirveästi. Ikävä kasvaa joka vuosi kun siihen ei saa tyydytystä. (V67)

Tuo ensireaktio oli jotenkin vähän pelottava. Surullinen ja huolestunut olin kun hän oli surullisen oloinen. (V113)

Minua riipaisi, järkytyin, ajattelin, että poikani jätti jäähyväiset minulle, jäin miettimään äänen tuskaisuutta; nousi ajatus, että [sic] hän olisi halunnut kuolla ja ettähän [sic] oli siitähäällä [sic]. (V78)

Yliluonnollisten ilmiöiden seurauksena koettuun epämukavuuden lisääntymiseen sisältyi ilmiön kokeminen epämiellyttäväksi ja järkyttäväksi. Ilmiöt koettiin pelottavina, ahdistavina ja surullisina. Vanhemmat kuvasivat myös väsyvänsä ilmiöiden toistuvaan ilmaantumiseen.

Aluksi koin ilmiöt hirveän ahdistavina, muutin jopa niiden takia. (V75)

Pohdinta

Tämän tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat monenlaisia itseensä kohdistuvia ja itsensä ulkopuolella ilmeneviä yliluonnollisia ilmiöitä lapsen kuoleman jälkeen. Näitä olivat aistimuksiin, läheisydentunteeseen ja kehon tuntemuksiin liittyvät ilmiöt. Vanhemmat kuulivat poikkeuksellisia ääniä, näkivät kuolleen lapsensa unessa tai valveilla ollessa sekä aistivat tai tunsivat fyysisesti kuolleen lapsensa läsnäolon. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu surevien näkevän kuolleen omaisensa (mm. Wiener 1996; Koskela 2009) tai aistivan tämän läsnäolon (mm. Rees 1971; Berger 1995; Bachelor 2007). Nowatzkin ja Kalischukin (2009) tutkimuksessa kohtaamiset kuolleen henkilön kanssa liittyivät näkö- tai kuuloaistimuksiin sekä kuolleen läheisyyden aistimiseen ja eläväisten unien näkemiseen. Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat myös höyhenten ilmestymistä tyhjältä, minkä he kokivat viestinä henkimaailmasta ja siitä, että heistä ja heidän kuolleesta lapsestaan pidetään huolta. Samankaltainen tutkimustulos höyhenistä ilmeni Keenin ym. (2013) tutkimustuloksissa, jossa surevat kertoivat yhdistäneensä näkemänsä höyhenet kuolleen läheisen läsnäoloon.

Tähän tutkimukseen osallistuneiden vanhempien kirjoituksissa näkyi myös länsimaalaisille tyypillinen skeptisyys yliluonnollisia ilmiöitä kohtaan. Toisaalta osa vanhemmista totesi, etteivät yleensä usko tämänkaltaisiin tapahtumiin. Kuitenkin monet kertoivat toisten perheenjäsenten tai muiden läsnä olleiden henkilöiden havainneen saman ilmiön heidän kanssaan, kuin todistaakseen, että he eivät olleet ilmiötä kuvitelleet, vaan se oli todellakin tapahtunut. Monet vanhemmat kirjoittivat myös ottaneensa valokuvia näkyvistä ilmiöistä. Vastaavia tuloksia saivat tutkimuksessaan Keen ym. (2013), joiden tutkimuksen mukaan surutyötä tekevät vanhemmat, jotka olivat aistineet kuolleen läsnäolon, olivat huolissaan siitä, että muut saattaisivat pitää heitä hulluina heidän kokemuksensa vuoksi. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että heidän kokemuksiaan pidettiin todellisina ja normaaleina, ja jotkut kertoivat muiden perheenjäsenten kokeneen vastaavia ilmiöitä.

Wienerin ym. (1996) tutkimuksessa ilmeni, että vanhemmat olivat huolissaan siitä, että he olivat tulossa ”hulluiksi”. Toisaalta osa vanhemmista koki olevansa etuoikeutettu saadessaan kokea kuolleen läheisen läsnäolon (Keen ym. 2013). Myös tässä tutkimuksessa vanhemmat kokivat olleensa etuoikeutettuja yliluonnollisten ilmiöiden kokemisen myötä. Tieto vanhempien kokemista yliluonnollisista ilmiöistä auttaa ammattiauttajia ja surevia sekä heidän läheisiään ymmärtämään näitä ilmiöitä sekä niiden kokemisen merkitystä, joita toiset eivät voi kiistää.

Vanhempien kirjoittamat tekstit olivat pääosin hyvin rikkaita ja niistä ilmeni rakkaus kuollutta lasta kohtaan ja toive siitä, että yhteys lapseen säilyisi vielä kuoleman jälkeenkin. Teksteistä välittyi lapsen menetykseen liittyvä pohjaton suru, kun vanhemmat kuvasivat omaa tuskaista oloaan ja tuntemuksiaan lapsen kuoleman jälkeen. Monet vanhemmat kirjoittivat tunteneensa olonsa epätoivoiseksi ja pyytäneensä jotain merkkiä Jumalalta tai muulta nimeltä mainitsemattomalta

korkeammalta voimalta, jotta jaksaisivat jatkaa elämäänsä. Vanhemmat myös kuvasivat kokeneensa yliluonnollisia ilmiöitä juuri tällaisia epätoivoisina hetkinä ja kokivat niiden helpottaneen oloaan ja auttavan jaksamaan eteenpäin.

Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat yliluonnollisten ilmiöiden kokemisen positiivisia seurauksia. He kokivat ilmiöt surua helpottaviksi, rauhoittaviksi ja iloisiksi sekä merkiksi siitä, että elämä jatkuu kuoleman jälkeenkin ja että he tulevat kohtamaan kuolleen lapsensa vielä uudelleen. Aiemmat tutkimukset tukevat tätä, sillä vastaavien ilmiöiden kokeminen on raportoitu nimenomaan surutyötä helpottavaksi ja lohtua tuovaksi (mm. Wiener ym. 1996, Karlsson & Nilsson 2007, Koskela 2009). Myös Rees (1971) toteaa tutkimuksessaan leskien kokemien ”hallusinaatioiden” olevan normaaleja ja hyödyllisiä suruprosessin kannalta. Keenin ym. (2013) mukaan muiden mielipiteillä oli jonkin verran vaikutusta siihen, millaisina surevat kokivat yliluonnollisen ilmiön. Vanhempien ja ammattiauttajien on hyvä tietää, että yliluonnolliset ilmiöt koetaan usein nimenomaan suruprosessia helpottaviksi tekijöiksi. Toisaalta osa vanhemmista koki yliluonnollisten ilmiöiden voimistavan heidän suruaan mm. lisäävän koettua ikävää. Myös Karlssonin ja Nilssonin (2007) tuloksista ilmenee, että suurin osa surevista puolisoista koki itsensä entistä yksinäisemmäksi koettuaan kuolleen puolisonsa läsnäolon.

Vanhempien kirjoittamien vastausten perusteella näyttäisi myös siltä, että yliluonnollisten ilmiöiden ilmaantumisaikakohdalla ja kestolla on jotain merkitystä, koska useat vanhemmat kirjoittivat pyytämättä kuinka pian lapsen kuoleman jälkeen he olivat ilmiön kokeneet ja miten kauan näiden ilmiöiden ilmaantuminen jatkui. Tästä aiheesta tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta. Yliluonnollisia ilmiöitä läheisen kuoleman jälkeen koskevaa tutkimusta ei ole juurikaan tehty, joten tämä tutkimuksen tuottamaa tietoa voidaan jatkossa hyödyntää aiheen syventämiseen.

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Surevien kokemuksia koskeva tutkimus kuuluu sensitiivisten tutkimusaiheiden piiriin. Perinteisesti sensitiivisiksi tutkimusaiheiksi on ymmärretty esimerkiksi niin sanottuja tabuja koskevat ja intiimit aiheet. Mikäli tutkimus käsittelee sensitiivisiä aiheita, vaatii se tutkijalta syvällistä eettistä pohdintaa. (McGarry 2010.)

Tutkimusta tehdessä, aineistoa analysoitaessa ja tuloksia raportoitaessa on noudatettu hyviä tieteellisiä käytäntöjä ja toisten tutkijoiden työtä on kunnioitettu käyttämällä asianmukaisia lähdemerkintöjä (TENK 2012). Tässä tutkimuksessa tutkimusluvut pyydettiin keskustelupalstojen moderaattoreilta ja surujärjestöiltä. Aineistoa kerättiin myös internetin suljetuilta keskustelupalstoilta, joilla surevat vanhemmat olivat kirjautuneena. Vanhempien vastaaminen sähköiseen kyselyyn tulkittiin heidän tietoiseksi suostumukseksi tutkimukseen osallistumisesta.

Internetin välityksellä tapahtuvassa tiedonkeruussa tutkittavaan ei synny henkilökohtaista suhdetta, mikä saattaa vääristää saatua tietoa (Hamilton & Bowers 2006; Kylmä & Juvakka 2007). Myöskään nonverbaalisen viestinnän havainnointi ei tällä menetelmällä onnistu. Sähköisen kyselyn etuna on kuitenkin se, että tutkija saa aineiston valmiiksi kirjallisessa muodossa ja kyselyn voi tehdä nopeammin suurelle joukolla (Kylmä & Juvakka 2007). Vereckenin ja Maesin (2006) tutkimuksen mukaan sähköisellä kyselyllä on myös mahdollista saada aivan yhtä luotettavia tuloksia kuin perinteisellä paperisella kyselylomakkeella. Tutkimuksen mukaan vastaajat vastasivat jopa totuudenmukaisemmin sähköiseen kyselyyn kuin paperiseen, mikä tutkijoiden arvion mukaan johtui siitä, että vastaajat ehtivät puntaroida paperilomakkeeseen laittamiaan vastauksia ja mahdollisesti muokata niitä sosiaalisesti hyväksyttävämpään muotoon. Sähköinen kyselylomake saattaa siis tuottaa aidompia vastauksia kuin paperinen.

Käytettäessä kyselylomaketta sensitiivisen tutkimuksen aineistonkeruussa tutkija saattaa kuitenkin jäädä pohtimaan tiedonantajien hyvinvointia, sillä yhteydenotto heihin ei ole mahdollista (Aho 2011). Tutkijan ei myöskään ole mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä tiedonantajilta tai vahvistaa saamiaan tuloksia heillä ennen tutkimuksen raportointia, mikä voi heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Tässä tutkimuksessa vanhemmille välitettiin saatekirjeessä

tutkijan yhteystiedot mahdollisia lisäkysymyksiä ja tutkimukseen liittyviä lisäkysymyksiä varten. Yhteydenottoja vanhemmilta ei kuitenkaan tullut.

Internetin välityksellä tapahtuva tiedonkeruu mahdollistaa sen, että kyselyyn saattavat vastata myös sellaiset henkilöt, joilla ei ole omakohtaista kokemusta tutkittavasta asiasta, mikä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Tämän tutkimuksen aineistonkeruussa käytettiin vain surujärjestöjen jäsenrekistereitä sekä internetin suljettuja keskustelupalstoja, josta vanhemmat olivat identifioitavissa ja varmistettavissa, että he kuuluivat kyseiseen kohderyhmään.

Tämän tutkimuksen luotettavuutta lisäsi kokeneempien tutkijoiden ohjauksessa tehty aineiston analyysi (TENK 2012). Tutkimuksen luotettavuutta heikentää aineiston keruutavan lisäksi se, että kyselyyn vastanneista vanhemmista vain kolme oli miehiä. Miesten osallistuminen tutkimuksiin oli ylipäättään vähäisempää kuin naisten, mutta tässä tutkimuksessa jää epäselväksi se, kokevatko miehet vähemmän yliluonnollisia ilmiöitä kuin naiset. Tämän tutkimuksen aineiston perusteella ei voida myöskään sanoa, ovatko miesten kokemat yliluonnolliset ilmiöt lapsen kuoleman jälkeen erilaisia kuin naisten. Aiemman tutkimuksen mukaan isien ja äitien surureaktioilla sekä näiden reaktioiden voimakkuudella on eroa (mm. Aho 2010; Aho ym. 2013). Jatkossa tarvitaan lisää tutkimusta erityisesti isien kokemista yliluonnollisista ilmiöistä.

Yli puolet tähän tutkimukseen osallistuneista vanhemmista koki terveydentilansa huonoksi tai erittäin huonoksi. Vanhemmat myös kuvasivat kirjoituksissaan pahanolontuntemuksiaan. Ahon ym. (2013) tutkimuksen mukaan vanhempien koettua terveydentilalla oli tilastollisesti merkitsevä yhteys vanhempien surureaktioihin. Vanhemmat, joiden koettu terveydentila oli hyvä tai erittäin hyvä, kokivat vähiten surureaktioita, ja äitien surureaktiot olivat voimakkaampia kuin isien. Tähän tutkimukseen osallistuneista vanhemmista koki terveydentilansa hyväksi tai melko hyväksi vain 13%. Tämän tutkimuksen perusteella vanhemman koettu terveydentila saattaa olla yhteydessä yliluonnollisten ilmiöiden kokemiseen, mutta aiheesta tarvitaan lisää tutkimusta. Tutkimuksen tarkoituksena ei ollut verrata vanhempien kokemia yliluonnollisia ilmiöitä lapsen kuoliin, kuolinsyyntä tai kuolemasta kuluneen ajan mukaan, joskin ne ovat myös tärkeitä tutkimusaiheita jatkossa.

Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen pohjalta voidaan tehdä seuraavia johtopäätöksiä ja suosituksia:

1. Vanhemmat kokivat lapsen kuoleman jälkeen monenlaisia yliluonnollisia ilmiöitä, kuten aistimuksiin, läheisydentunteeseen sekä esineiden epätavalliseen toimintaan liittyviä ilmiöitä. Tieto tällaisista ilmiöistä auttaa ammattiauttajia sekä surevia itseään ja heidän läheisiään ymmärtämään niitä paremmin.
2. Vanhemmat kokivat yliluonnolliset ilmiöt usein lohduttaviksi ja suruaan helpottaviksi, mutta toisaalta niiden koettiin myös voimistavan surua. Vanhempien ja heidän läheistensä saattaisi olla helpompi suhtautua yliluonnollisten ilmiöiden ilmaantumiseen, mikäli heillä olisi tieto siitä, että sellaisia voi esiintyä suruprosessin aikana. Avoin puheeksi ottaminen yliluonnollisista ilmiöistä ja niiden aiheuttamista seurauksista on tärkeää. Tällöin voidaan vanhempien ”hulluksi tuleminen” kokemusta voidaan normalisoida ja ilmiöiden kielteisiä seurauksia voidaan käsitellä.
3. Tutkimustulokset kuvaavat vanhempien kokemia yliluonnollisia ilmiöitä ja niiden seurauksia lapsen kuoleman jälkeen. Tuloksia voidaan hyödyntää laajasti eri ammattialoilla, erityisesti terveydenhuollossa, surevien vanhempien tukemisessa.

Kirjoittajat:

Suvi Laiho on sairaanhoitaja ja TtM-opiskelija. Hän kiinnostui surututkimuksesta opiskellessaan Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksikössä ja tämä artikkeli on osa hänen pro gradu –tutkimustaan. Yhteydenotot: suvi.laiho@uta.fi

Marja Kaunonen on Terveystieteiden tohtori ja hoitotieteen dosentti. Hän työskentelee professorina Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksikössä. Hänen hoitotieteen väitöskirjansa käsitteli surevien perheiden tukemista ja jatkotutkimus on kohdistunut eri perheenjäsenten suruun, selviytymisen ja tukemiseen läheisen kuoleman jälkeen sekä myös lapsettomuudessa tai perheenjäsenen sairastuessa. Yhteydenotot: marja.kaunonen@uta.fi

Anna Liisa Aho on Terveystieteiden tohtori ja dosentti, joka työskentelee Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksikössä ja hän on pitkään tutkinut eri perheenjäsenten surua, selviytymistä ja surevien moniammatillista tukemista eri näkökulmista. Yhteydenotot: anna.l.aho@uta.fi

Lähteet

- Aarnio, Kia. 2007. *Paranormal, superstitious, magical, and religious beliefs*. Väitöskirja, Helsingin yliopisto, Psykologian laitos.
- Aho, Anna Liisa. 2010. *Isän suru lapsen kuoleman jälkeen. Tuki-interventio ja sen arviointi*. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 1551, Tampere University Press.
- Aho, Anna Liisa. 2011. Arkaluontoisen tutkimusaiheen haasteita. *Tutkiva Hoitotyö*, 9(3), 41-42.
- Aho, Anna Liisa; Kuusmin Tiina & Kaunonen, Marja. 2013. Vertaistuen vaikutukset lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien surureaktioihin. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 50, 21-37.
- Bachelor, Philip. 2007. Practical bereavement. *Health Sociology Review*, 16(5), 405-414.
- Berger Arthur. 1995. Quoth the raven: Bereavement and the paranormal. *OMEGA, Journal of Death and Dying*, 31(1), 1-10.
- Cohen-Mansfield, Jiska; Shmotkin, Dov; Malkinson, Ruth; Bartur, Liora & Hazan, Haim. 2013. Parental bereavement increases mortality in older persons. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 5(1), 84-92.
- Hamilton, Rebekah & Bowers, Barbara. 2006. Internet recruitment and e-mail interviews in qualitative studies. *Qualitative Health Research*, 16(6), 821-835.
- Kari, Jarkko. 2000. Paranormaalit ilmiöt ja tietoisuus tiedollisessa toiminnassa. Saatavilla osoitteessa: <http://www.paranet.fi/paradocs/tutkimuksia/kari.pdf> [luettu 13.11.2013].
- Karlsson, Maria & Nilsson, Ingrid. 2007. Bereaved spouses' adjustment after the patients' death in palliative care. *Palliative and Supportive Care*, 5, 397-404.
- Keen, Catherine; Murray, Craig & Payne, Sheila. 2013. A qualitative exploration of sensing the presence of the deceased following bereavement. *Mortality*, 18(4), 339-357.
- Kielitoimiston sanakirja MOT. Sanahaku: yliuonnollinen. Tehty 13.11.2013.
- Klass, Dennis. 1993. Solace and immortality: Bereaved parents' continuing bond with their children. *Death Studies*, 17, 343-368.
- Koskela, Harri. 2009. *Miksi ja mitä varten, Jumala? Lapsen menetyksen merkitys vanhemman spiritualiteetille*. Joensuun yliopisto, www.thanatos-journal.com, ISSN 2242-6280

teologinen tiedekunta.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Edita Prima Oy, Helsinki.

McGarry, Julie. 2010. Exploring the effect of conducting sensitive research. *Nurse Researcher*, 18(1), 8-14.

Nowatzki, Nadine & Kalischuk, Ruth. 2009. Post-death encounters: grieving, mourning, and healing. *OMEGA, Journal of Death and Dying*, 59(2), 91-111.

Rees, W Dewi. 1971. The hallucinations of widowhood. *British Medical Journal*, 4, 37-41.

Steffen, Edith & Coyle, Adrian. 2012. 'Sense of presence' experiences in bereavement and their relationship to mental health: A critical examination of a continuing controversy. Teoksessa C. Murray (Ed.), *Mental health and anomalous experience*. Hauppauge, NY: Nova Science Publishers. 33-56.

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2012. Väestön koulutusrakenne [verkkojulkaisu]. Liitetaulukko 1. 15 vuotta täyttäneet väestö koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2012 . Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla osoitteessa: http://stat.fi/til/vkour/2012/vkour_2012_2013-12-04_tau_001_fi.html [luettu: 16.9.2014].

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2013. Väestörakenne [verkkojulkaisu]. Liitetaulukko 2. Väestö uskontokunnan mukaan ja osuus väestöstä 1950–2013 . Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla osoitteessa: http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/vaerak_2013_2014-03-21_tau_002_fi.html [luettu: 16.9.2014].

TENK. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Saatavilla osoitteessa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [luettu 17.7.2014].

Vereecken Carine & Maes Lea. 2006. Comparison of a computer-administered and paper-and-pencil-administered questionnaire on health and lifestyle behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 38, 426-432.

Wiener, Lorry; Aikin Alberta; Gibbons, Martha & Hirschfeld, Steven. 1996. Visions of those who left too soon. *American Journal of Nursing*, 69(9), 57-61.

Åstedt-Kurki, Päivi; Jussila Aino-Liisa; Koponen, Leena; Lehto, Paula; Maijala, Hanna; Paavilainen, Riitta & Potinkara Heli. 2008. *Kohti perheen hyvää hoitamista*. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki.